

Titlu: Un avion de hârtie care chiar zboară

Amintirile unei curse de la finalul lui decembrie '89, în căutarea lui Dan.

Autor: Oana Lohan

Locul publicării: Decât o Revistă

Data publicării: 20.11.2012

Am pornit prin București în căutarea prietenului nostru Dan, sâmbătă, 23 decembrie 1989. Ultima oară vorbiseram la telefon vineri, pe 22. Sâmbătă seara am sunat la el acasă și am aflat de la părinții lui că Gabi, un prieten de-al lui Dan care ducea răniți la Urgență cu Dacia vermillon a tatălui său, l-ar fi văzut la terapie intensivă. Am decis că trebuie să intru cumva în spital – și singura soluție la care m-am gândit a fost să găsesc doi medici pe care îi cunoșteam și să intru cu ei. Cei doi medici se aflau în Pantelimon, vizavi de turnul de apă de la Postăvărie, iar cea mai rapidă cale de a ajunge acolo era cu mașina.

Am trecut pe la Tudor, un prieten care stătea în vecini și știa să conducă. Am scos Dacia 1310 albă a maică-mii din garaj, sub privirile disperate ale bunicii care ne spunea că o să murim dacă plecăm. Am lipit o cruce din leucoplast în partea dreaptă a parbrizu- lui – văzusem asta la mașinile civile care se oferiseră pentru transportul răniților și credeam că așa o să putem avansa mai repede.

Ne-am gândit apoi că nu era bine să conducă Tudor, care era foarte înalt și deci ușor reperabil la volan. Așa că l-am luat cu noi și pe Mircea, fost coleg de liceu cu Dan, care era mai mic de înălțime.

Eram trei tineri pe la 20 de ani, năuciți de ce se întâmpla în jurul nostru, și trebuia să ajungem din Piața Victoriei în Pantelimon.

L-am cunoscut pe Dan când aveam 10 ani, în 1979.

Locuiam într-un cartier de case din centrul Bucureștiului, pe o stradă cu mulți corcoduși și un cireș de mai la cireșele căruia jinduiam cu toții. Colectionam timbre și citeam Cireșarii. La începutul clasei a IV-a a apărut în școală Diana, care venea din Casablanca, unde învățase la o școală franceză. Diana vorbea puțin cântat, ca și cum ar fi pus tot timpul întrebări, avea un breton tăiat foarte drept și copertele caietelor ei erau mult mai mari decât caietele, dintr-un plastic suplu, imprimat ca un tapet monocrom în relief.

Am aflat că stăteam pe aceeași stradă, fiecare la câte un capăt, am început să mergem împreună acasă și ne-am împrietenit. Diana avea un frate cu un an mai mare, Dan, care mergea la aceeași școală.

La Dan și Diana am descoperit ceaiul rece de la frigider, prima pereche de babouche, încălțări din piele, tradiționale în lumea arabo-musulmană, pernele cilindrice din piele pe care ne așezam

în sufragerie și colecția cartonată cu Le journal de Mickey. Dan făcea aeromodelism la Casa Pionierilor (în casa în care astăzi este Cărturești Verona), știa tot ce se putea ști despre avioane și făcea aeromodele captive (au motor și sunt legate cu un cablu subțire de cel care le mânuiește, făcându-le să se învârtă în aer).

Puțin înainte de jumătatea anilor '80, la marginile cartierului au început demolările. Participam alături de Dan la războaiele de pe șantierele blocurilor în construcție, înarmați cu sarbacane mește-rite de noi din tuburi PVC, și băteam coclaurile în lung și-n lat. Îl însoțeam adeseori când își pilota aeromodelele captive.

După terminarea școlii generale, ne-am trezit cu toții la același liceu, nu departe de casă. Eram nedespărțiți. Am dezvoltat o pasiune neașteptată pentru singura ciocolată acceptabilă care se mai găsea cu greu, Royal Jelly, o ciocolată chinezească cu o albină pe țiplă și un gust ciudat. Împreună cu Dan traficam între prieteni ciocolata asta de câte ori se prezenta ocazia.

Dan făcea clătitele cele mai bune pe care le-am mâncat vreodată. Petreceam seri lungi de toamnă în bucătărie uitându-ne cum le zvârlea în aer cu pricepere și în timp ce se rostogoleau în dublu sau triplu salt comentam gălăgios, în ritmul susținut al jurnaliștilor sportivi. Era perioada de glorie a gimnasticii românești.

La sfârșitul liceului, Dan a dat la aeronave și nu a intrat. Și-a petrecut toată vara în București învățând și, în sesiunea din toamnă, pentru care rămăseseră două locuri, a reușit. Apoi, pentru următoarele nouă luni, a plecat la armată în Craiova. Diana a intrat la medicină, iar eu am tot dat la arhitectură, dar fără succes.

Decembrie 1989 ne-a prins în București.

Pe 16 decembrie, eram în vizită la niște prieteni și am asistat la relatarea în direct a evenimentelor din Timișoara, făcută prin telefon de la etajul 11 al hotelului Continental. Peste câteva zile, eram în facultatea de arhitectură când am zărit primele steaguri găurite, cu stema smulsă. Ușile facultății fuseseră închise, nu se putea intra ori ieși. Se dădeau telefoane acasă folosind telefonul roșu – la propriu –, din rectorat. Oamenii veneau puhoi dinspre Palat și se adunau cu repeziciune în fața Intercontinentalului. Cumva am reușit să ies și m-am trezit față în față cu scutierii, pe Academiei. Niciunul dintre multele telefoane publice de pe stradă nu mergea.

Pe 21 decembrie, joi, am văzut prima oară în realitate scutieri și TAB-uri. Scutieri mai văzusem doar în cele două ore de emisiune TVR într-un reportaj despre Coreea de Sud, TAB-uri, niciodată.

Era iarnă dar nu ninsese încă, vremea era incredibil de blândă.

Am ajuns la niște prieteni care stăteau aproape de Universitate. Vineri, pe 22, a dat Dan de mine la telefon și mi-a spus să rămân acolo că vine el să mă ia. Nu a apărut.

Am plecat să apărăm Radioul, dar ne-am întors de frică.

Sâmbătă dimineață am luat-o spre casă. Am reușit să vorbesc cu câțiva prieteni și am început să ne îngrijorăm, pentru că nimeni nu mai știa nimic de Dan. Aveam acasă o fotografie de-a lui – poza de la BAC. Am luat-o și am plecat spre Urgență. Nu se putea intra în spital, am arătat poza și am întrebat dacă îl văzuse cineva. Nimic.

Nu prea știam ce să fac, m-am învârtit prin cartier dar mi se părea că nu recunosc locurile și

oamenii. Grupurile de pe lângă spital vorbeau despre niște băbuțe care ar fi adus ceai otrăvit pentru soldații care păzeau spitalul. Oamenii erau teribil de speriați și complet nedumeriți.

Dacia 1310 albă lucea ca nouă. Porniserăm, Mircea, Tudor și cu mine, din Piața Victoriei spre spitalul din Pantelimon, să încercăm să-i luăm pe cei doi medici pe care îi cunoșteam și să mergem cu ei după Dan la Urgență.

Se trăgea sporadic pe Ștefan cel Mare, nu știam cine și de unde trage. Străzile erau pustii în afara pichetelor de control instaurate ad-hoc – echipe care opreau mașinile și îi controlau pe trecători ca să se asigure că nu sunt teroriști. Greu de știut ce criterii aplicau (eu, cel puțin, n-am văzut nicio armă), dar se pare că te considerau suspect dacă erai îmbrăcat în negru și mai aveai și bocanci. Adică așa cum ne îmbrăcaserăm noi, gândindu-ne că în negru am fi mai puțin vizibili. Procedura de control era cam aceeași: de unde veniți, unde mergeți, stați să verificăm dacă nu cumva aveți gloanțe ascunse în rezervor. Treaba asta cu gloanțele în rezervor revenea des. Și, de fiecare dată, ne cereau buletinele. Atunci am învățat că e bine să ai întotdeauna buletinul la tine.

Când am ajuns la începutul Pantelimonului, am fost din nou opriți la control și de data asta le-am explicat oamenilor că ne grăbeam pentru că voiam să ne găsim prietenul. Un băiat ne-a spus: Vă dau parola pentru șoseaua Pantelimon. O strigați și treceți mai departe fără să vă opriți! Parola este „pară”.

Am strigat „pară” la fiecare punct de control și nu ne-am mai oprit până la destinație.

Cei doi medici pe care îi știam ne-au spus că nu avea rost să vină cu noi la Urgență, nu credeau că ar fi putut intra oricum. Veniserăm degeaba.

Am reușit să dăm un telefon acasă la Dan. Mama lui mi-a spus că Dan era mort. Gabi îl găsisse mort la Urgență dar nu știuse cum să le spună.

Se trăgea de vizavi, de pe un bloc – rafale dezordonate, aparent fără o țintă anume. Medicul s-a aruncat speriat pe jos, noi am rămas nemișcați.

Dan era mort, în morgă la Urgență!

Ne-am uitat unii la alții și fără o vorbă ne-am urcat în mașină și am plecat. Am luat-o în virtutea inerției înapoi spre casă. Mircea conducea foarte repede și fluid. Ajunși în dreptul intrării în pasajul de la Obor, ne-a cuprins frica. Singurul lucru la care ne puteam gândi era: să intrăm în pasaj și dacă se trage să murim dedesubt, sau rămânem deasupra și să murim sub stele.

Au fost singurele cuvinte pe care le-am rostit tot drumul.

Nu am intrat în pasaj, am avut noroc, n-am pățit nimic. Am ajuns acasă și ne-am despărțit, iar eu am luat-o pe stradă fără vreo intenție precisă. Încercam să înaintez cât mai repede, având sentimentul că doar viteza ar fi putut să-mi limpezească mintea. Așa m-am trezit la un moment dat într-un buldozer care înainta pe Dorobanți ținând cupa lăsată în fața parbrizului, ca să se apere de gloanțe. După câteva sute de metri, am coborât și am luat-o spre Magheru. Străzile păreau pustii, din când în când se auzeau șuierături de gloanțe, oamenii pe care îi puteam vedea nu păreau să facă ceva organizat; ambianța era stranie.

Pe Magheru am urcat în dreapta unui șofer care gonea cu tirul și îmi explica cum trebuie să apăs frâna dacă este omorât, ca să mă opresc. Nu știu cum de m-a luat, dar îmi amintesc că m-a întrebat foarte serios când am urcat: „Nu-i așa că-l iubești mult?”, convins că încercam să-mi

găsesc iubitul.

M-a lăsat în rondul de la Universitate unde era un brăduț cu lumânări aprinse în el. Era cam pustiu, dar pasajul era plin de oameni. Pe Republicii, în multe locuri era sânge pe asfalt. Au urmat câteva zile bune. M-am uitat la procesul lui Ceaușescu și execuția transmise pe postul național împreună cu Diana, așezate pe un pat pliant în fața unui televizor Sport, incapabile să vorbim despre moartea lui Dan. Ne-am dus să ne oferim voluntari la sediul central al Salvării, pe Eminescu, dar ni s-a spus că nu mai acceptau voluntari, pentru că se trăgea în primul rând în salvări. O prietenă alerga năucă prin oraș în căutarea unui brad de Crăciun – nu credea că cineva ar putea să o împuște dacă caută un brad. Am străbătut orașul în Dacia lui Gabi, vorbind despre Dan. Nu mai știu cum și când, dar hotărâserăm că nu ni se mai poate întâmpla nimic.

Dan a fost printre primii înmormântați în Cimitirul Eroilor, în zilele Crăciunului. Cu câteva zile în urmă, acolo încă se afla un parc cu scrâncioburi și un glob pământesc din bare metalice, pe care se puteau cățara copiii. La înmormântare, o prietenă l-a recunoscut pe unul dintre preoții din cimitir ca fiind cel care, cu câteva zile în urmă, închisese ușile bisericii de vizavi de liceul nostru și lăsase oamenii afară pe trepte; a strigat asta după el, preotul și-a ridicat sutana și a început să fugă prin zăpadă și glod. O echipă de jurnaliști israelieni a intrat cu tot cu o cameră Betacam în groapă, ca să filmeze. Înregistrau tot ce se întâmpla cu reflexele unui soldat pe linia frontului. Peste câteva săptămâni, am văzut imagini de la înmormântarea lui Dan într-un ziar din Tel Aviv și am rămas înlemniți în fața imaginilor incredibil de crude. Colegii lui Dan au adus o elice de avion pe care au pus-o lângă cruce.

În Berceni există o stradă care poartă numele lui Dan. Pe 23 decembrie 2009, când s-au împlinit 20 de ani de la moartea lui, ne-am adunat opt oameni și, de pe două blocuri de pe acea stradă, am lansat câteva sute de avioane din hârtie colorată. Uitasem cum se fac avioanele de hârtie, dar am reînvățat și m-am hotărât să desenez fiecare etapă a construcției, ca să nu mai uit. Tudor mi-a spus odată că uită ce s-a întâmplat acum câteva zile, dar ce s-a întâmplat în noaptea aia își amintește cu precizie, minut după minut. Și eu la fel.